

מעלות הצדק והצדקה – מה בין צדקה לצדק

ספרו על מצפה צדקה אחד, האותו אתם צוים באופן קבוע. האם זו הדרך הטובה ביותר לעשות צדקה?

לפניכם ארבעה צמדים המתארים מקרים של עשיית צדקה. התחלקו לזוגות ובחרו, בכל צמד, איזו צדקה הייתם מעדיפים לתת ואיזו לקבל?

הצד המקבל

הצד הנותן

לקבל צדקה מבלי שביקשתם.
 לקבל צדקה לאחר שביקשתם.

לתת לאדם עני כסף בלא שהוא מבקש מכם.
 לתת לאדם עני כסף, אבל רק אחרי שהוא מבקש צדקה.

לקבל כסף או מזון מארגון חסד.
 לקבל מצרכי מזון ליד דלת ביתכם.

לשים כסף בקופת צדקה או לתרום מזון לארגון חסד.
 להניח מצרכי מזון לפני דלת משפחה ענייה.

לקבל מצרכי מזון ליד דלת ביתכם.
 לאסוף מצרכים שהושארו בפתח החנות.

להניח מצרכי מזון לפני דלת משפחה ענייה.
 להניח מצרכי מזון בפתח חנותכם, לאחר הסגירה.

לקבל תרומה.
 לקבל שכר עבור עבודה.

לתרום בכל חודש אחוז מסוים מרווחיכם למוסד לעיוורים.
 להעסיק עיוורים.

נסו לדרג את המקרים בשני אופנים: הדרך המועדפת בקבלת הצדקה והדרך המועדפת בנתינת הצדקה.

מעלה גדולה שאין למעלה הימנה זה המחזק ביד ישראל ונותן לו מתנה או הלוואה או עושה עמו שותפות או ממציא לו מלאכה כדי לחזק את ידו עד שלא יצטרך לבריות.
פחות מזה: שלא ידע הנותן למי נתן ולא ידע העני ממי לקח.
פחות מזה: שידע הנותן למי נתן ולא ידע העני ממי לקח.
פחות מזה: שידע העני ממי נטל ולא ידע הנותן.
פחות מזה: שיתן לו בידו קודם שישאל.
פחות מזה: שיתן לו אחר שישאל.
פחות מזה: שיתן לו פחות מן הראוי בסבר פנים יפות.
פחות מזה: שיתן לו בעצב.

(הרמב"ם, משנה תורה, הלכות מתנות עניים *)

**כמה הדירות שלכט דומה יותר לרמב"ם - באופן הנתינה או באופן הקבלה?
 היכן הקפיצה המהותית בין מצלה למצלה?
 מהו צדק? נסו לנסח האדירה לצדק.**

הגדרה מילונית:
 1. יושר, כנות, דרך האמת. 2. מידת הדין, שפיטת אמת. 3. נכונות, אמיתיות.

מהי צדקה? נסו לנסח האדירה לצדקה.

הגדרה מילונית:
 1. יושר. 2. משפט אמת. 3. ישועה, ניצחון. 4. מצווה, זכות. 5. גמילות חסדים, נדבה לנצרכים.

מה ההבדל בין צדק לצדקה?

לפניכם עשרה מקרים. יש להקריא כל מקרה ולהחליט כקבוצה, האם יש כאן עשיית צדק או עשיית צדקה?
 ◀ מתנות לעניים בפורים ◀ נגישות לנכים בבתי קולנוע
 ◀ אוכל לכולם ◀ שכר זהה לנשים ולגברים באותו תפקיד ◀ קבלת שכר בזמן
 ◀ תרומה ביום ההתרמה לעיוורים בישראל ◀ קורת גג לכולם ◀ השבת אבידה
 ◀ העסקת אנשים בעלי מוגבלות במקומות עבודה ◀ הינוך הינם

מילת הצדקה היא נגזרת מן הצדק, והוא "עדל", ופירושו להביא לכל בעל זכות את המגיע לו, וליתן לכל מצוי מן הנמצאים כפי הראוי לו.
 (הרמב"ם, מורה נבוכים, חלק שלישי, נג)

- מה ההבדל בין צדק לצדקה?
- האם יש הבדל בין רצון לעשות ובין חובה לקיים?
- האם יש הבדל בין אחריות הפרט לאחריות הציבור?
- האם יש הבדל בין זכות כאלףית (כמו סבסוד לחם) לזיכוי אישי (כמו תלושי מלון)?

חזרו למצלות הצדקה של הרמב"ם. איזו מהן צדק ואיזו - צדקה?

